

FORGÁCS BALÁZS¹Reglamento de Partidas y Cuadrillas –
Az első gerillaszabályzat²Reglamento de Partidas y Cuadrillas –
The first Regulation for Guerrillas**Absztrakt**

1808-ban a Napóleon által vezetett francia hadsereg gyors hadjáratban győzte le a reguláris spanyol erőket, de a vidéki irreguláris felkelőkkel szemben tehetetlen volt. A lemondatott VII. Ferdinánd nevében működő Központi Junta egy szabállyal kísérelte meg a felkelők csoportjait regularizálni. A tanulmány ezt, az 1808. december 28-án kiadott gerillaszabályzatot mutatja be, mely az egyik első ilyen jellegű történelmi dokumentum.

Kulcsszavak: gerillaszabályzat, félszigeti háború, gerilla hadviselés

Abstract

This paper focuses on the first regulation for Spanish guerrillas which was written on 28th December 1808 by Supreme Central and Governing Junta of the Kingdom of Spain. In the Peninsular War the Spanish Army was crushed by Napoleon's army which was the first modern regular army but the irregular resistance was unbeatable in the countryside. The Supreme Central Junta wanted to make these units and groups regular forces by this regulation which hasn't been published in Hungarian language yet.

Key words: guerrilla regulation, Peninsular War, guerrilla warfare

---

¹ Nemzeti Közsolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar – National University of Public Service Faculty of Military Science and Officer Training, E-mail: foragacs.balazs@uni-nke.hu
ORCID: 0000-0001-5795-3281

² A tanulmány az MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

„A szerencsétlen kimenetelű spanyolországi háború valóságos csapásnak tekinthető, Franciaország bajai legfőbb forrásának.”³

Napóleon

Tanulmányunkban a spanyol gerillacsapatok szabályozására 1808. december 28-án kiadott dokumentumot közöljük, az egyik első olyan szöveget, melyet irreguláris csapatok regularizálásának céljából írtak. A fordítást hiánypótlásnak is szánjuk, mert eddig e szabályzat magyar nyelven nem volt elérhető. A hazai és a nemzetközi szakirodalomban röviden *Reglamento de Partidas y Cuadrillas* címmel emlegetett forrás⁴ jelentősége igen nagy: stílust teremtett, melyet a későbbi korok irreguláris elméleteket alkotó teoretikusai követendő példaként tartottak számon.

A gerillaelméletek megszületésének kiindulópontját a 19. század elejére tehetjük.⁵ A korszak leghosszabb gerillaháborúja a franciák ellen vívott félszigeti háborúban bontakozott ki, melyhez – Carl Schmitt szerint – a partizán problémája köthető: a nép első alkalommal ütközött meg egy modern, jól szervezett reguláris hadsereggel. A német gondolkodó a forradalmi és napóleoni háborúk időszakát úgy jellemezte, mint amikor a háború új terei nyíltak meg, kifejlődtek a hadviselés új fogalmai, valamint létrejött a háború és a politika új elmélete. Schmitt kiemelte: *„A partizán irregulárisan harcol. Azonban a reguláris és irreguláris harc közötti különbség a reguláris pontos meghatározásától függ és a partizán is először csak a francia forradalom háborúiban keletkező modern formákban találja meg konkrét ellentétét és nyeri el ezáltal fogalmát. Az emberiség minden korszakában, valamennyi háborújában és harcában léteztek háborús- és harci szabályok, következésképpen a szabályok áthágásának és semmibevételének esetei is. ... Ezzel összefüggésben a partizán elméletének egésze szempontjából csak azt kell figyelembe venni, hogy a partizán irregularitásának erejét és jelentőségét az általa megkérdőjeleződött reguláris ereje és jelentősége határozza meg. Az államnak, csakúgy mint a hadseregnek, éppen ez a reguláris mozzanata nyer Napóleon révén új, egzakt meghatározottságot, mind a francia államban, mind a francia hadseregben.”*⁶ Véleménye szerint a félszigeti háborúban küzdő gerillák voltak az elsők, akik kockáztatni merték az irreguláris harcot az első modern reguláris hadsereg ellen, miután a spanyol reguláris erők vereséget szenvedtek.

Az Ibériai-félszigeten zajló eseményekre egész Európa felfigyelt, a spanyolok harca az egész kontinensre lelkesítően hatott és példaként szolgált. Az 1806 sokkjából kiutat kereső

³ TULARD, Jean: Napóleon. p.421.

⁴ SCHMITT, Carl: A partizán elmélete. p.129. és CHARTRAND, René: Spanish Guerrillas in the Peninsular War 1808-14. p.15.

⁵ A témáról lásd FORGÁCS Balázs: A néppel az uralkodóért. Az első gerillaelméletek. pp.21-57., valamint BÉKÉS Márton: A gerilla-hadviselésről. pp.3-7.

⁶ SCHMITT, Carl: A partizán elmélete. p.106.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

Poroszország katonai reformereire, Gneisenaura, Scharnhorstra, Clausewitzre és társaikra mély benyomást tettek a spanyolországi események és jelentősen befolyásolta gondolkodásukat is, melynek hatásai a porosz katonai reformokban váltak valósággá. Felismerték a felkelő népben rejlő óriási katonai potenciált, s ennek kihasználására 1813. április 21-én III. Frigyes Vilmos porosz uralkodó királyi ediktumban hirdetett általános felkelést a franciák ellen.⁷ Schmitt idézett tanulmányában kiemelte, hogy „*az 1808. december 28-i spanyol Reglamente de Partidas y Cuadrillas és a Corso Terrestre néven ismertté vált 1809. április 17-i dekrétum példaképe félreismerhetetlen.*”⁸ A porosz Landsturmedict három helyen konkrétan is hivatkozik a spanyol gerillák harcaira: a szöveg bevezetőjében azt olvashatjuk, hogy a népfelkelés bárhol, bármilyen földrajzi közegben lehetséges,⁹ a 8. § a spanyol területeken is alkalmazott indirekt módszereket tekinti át,¹⁰ míg az 52. §-ban spanyol mintára a felkelők és a reguláris erők együttes alkalmazásáról szól.¹¹

A 19. század első felének két legnagyobb hatású katonai teoretikusa, Antoine Henri Jomini és Carl von Clausewitz a napóleoni kor irreguláris harcainak hatására emelték be hadelméleteikbe a hadviselés ezen módjának elméletét.¹² Mind Jomini, mind Clausewitz gyakran hivatkozott a spanyol gerillák harcmódjára az elméleti mondanivalót alátámasztandó, mely bizonyítja, hogy az Ibériai-félszigeten folyó események megdöbbentették a kor reguláris hadseregeiben szolgáló katonákat.¹³

A RENDELET KIADÁSÁNAK ELŐZMÉNYEI

Napóleon 1807 után Európa valódi urának érezhette magát. Az 1807. július 9-én megkötött tilsiti békeszerződést követően a franciák császárával egyedül Nagy-Britannia állt szemben, akit azonban legyőzni Trafalgar után lehetetlen feladatnak látszott. „*A szárazföld hatalmával akarom meghódítani a tengert*”¹⁴ – jelentette ki Napóleon, ami gyakorlatban azt jelentette, hogy a fegyveres erejének direkt alkalmazása helyett gazdasági háborút indított Anglia, pontosabban az angol ipar és kereskedelem ellen. Az 1806. november 21-én Berlinben kiadott dekrétummal Napóleon kontinentális zárlatot léptetett életbe a Brit-szigetek ellen, mely valóságban a kontinens kikötőinek bezárását jelentette a brit árukkal szemben.

⁷ A témáról lásd FORGÁCS Balázs – SZEM Géza: A partizánság Magna Chartája. pp.24-27.

⁸ SCHMITT, Carl: A partizán elmélete. p.129.; A 1809. április 17-én kiadott Corso Terrestre már nem csupán a felkelő osztagok és csapatok szabályozására íródott, hanem az általános népfelkelésre hívta fel a spanyol lakosságot.

⁹ FORGÁCS Balázs – SZEM Géza: A partizánság Magna Chartája. p.28.

¹⁰ Uo. pp.29-30.

¹¹ Uo. p.34.

¹² FORGÁCS Balázs: A néppel az uralkodóért. Az első gerillaelméletek. pp.40-53.

¹³ Jomininél lásd JOMINI, Antoine Henri: A hadművészet meghatározása. pp.579-580.; Clausewitznél lásd CLAUSEWITZ, Carl von: A háborúról. p.220.; utóbbi témáról lásd még BAKOS Csaba Attila: Clausewitz „újratöltve”; JOBBÁGY Zoltán: Clausewitz és a kameleon színe: Az aszimmetrikus hadviselés.

¹⁴ TULARD, Jean: Napóleon. p.245.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

Napóleon rendeletét eljuttatták Spanyolország, Hollandia és Nápoly uralkodóinak is, így az addig semleges európai államokat is érintette a szabályozás. A francia rendeletet Spanyolországban 1807. február 17-én, Portugáliában azonban csak 1807 novemberében léptették életbe, mely késelem hamarosan kiváltotta Napóleon katonainak támadását az Ibériai-félsziget ellen. A brit válasz sem maradt el, 1807 novemberében London ostromzár alatt lévők nyilvánította Franciaország és a Nagy-Britanniával háborúzó valamennyi ország kikötőjét. Erre Napóleon 1807. november 23-án és december 17-én két dekrétumot adott ki Milánóban, melynek alapján el kellett fogni minden olyan hajót mely angol kikötőben járt, illetve engedelmessé az angol miniszteri rendeletnek.¹⁵

A brit kereskedelem számára az ibériai, elsősorban a portugál kikötőkben zajló csempészet jelentette az egyetlen utat a kontinensre, s ez Napóleon figyelmét a félsziget felé fordította.¹⁶ A francia császár az Ibériai-félsziget meghódításával kettős célt kívánt elérni: egyrészt ki akarta aknázni a spanyol és a portugál tengeri és gazdasági forrásokat, valamint az Anglia elleni kontinentális zárlatot kívánta teljessé tenni.¹⁷ Napóleon először Portugáliát akarta térdre kényszeríteni, ezért 1807 novemberében inváziós hadsereget küldött Jean-Andoche Junot tábornok vezetésével az ország ellen. A támadás előtt Napóleon megegyezett Manuel Godoy spanyol miniszterelnökkel: portugál területek fejében a francia csapatok szabadon vonulhattak át Spanyolországon és december 1-jére elfoglalták Lisszabont.¹⁸ A portugáliai csapaterősítésekre hivatkozva egyre több és több francia katona jelent meg spanyol területen is, mely a nép hangulatát az egyébként sem népszerű Godoy ellen fordította. Aranjuez-ban felkelés tör ki, melynek hatására a miniszterelnök megbukott, IV. Károly király pedig lemondott fia, VII. Ferdinánd javára. Napóleon azonban testvérének szánta a madridi trónt, így Bayonne-ban lemondatta Ferdinándot és Joseph Bonapartét ültette a spanyol trónra.

Az általános elégedetlenség 1808. május 2-án felkelésbe torkollott Madrid utcáin, mely közel 500 francia katona halálát okozta. A Napóleon spanyolországi helyetteseként Madridban tartózkodó Murat csapatai véres harcok árán, brutális eszközökkel verték le a felkelést, melynek híre gyorsan terjedt. Országszerte katonai kormányzatok, junták jöttek létre, s a lemondott VII. Ferdinánd nevében kezdtek működni. Ez gyakorlatban úgy működött, hogy „*a régi kisállamok közigazgatását a »legfelső junták« irányították, össz-spanyol szinten pedig »központi junta« alakult.*”¹⁹ A Madridban, majd Cádizban, végül Sevilleban működő Központi Junta által névleg irányított helyi junták nemcsak a közigazgatás területén

¹⁵ Lásd BRITT III., Albert Sydney: The Wars of Napoleon. pp.121-123.; TULARD, Jean: Napóleon. pp.242-248.

¹⁶ DUPUY, R. Ernest – DUPUY, Trevor N.: The Encyclopedia of Military History from 3500 B. C. to the present. p.753.

¹⁷ ASPREY, Robert B.: War in the Shadows. The Guerrilla in History. Vol. 1. p.125.

¹⁸ CHARTRAND, René: Spanish Guerrillas in the Peninsular War 1808-14. pp.3-4; TULARD, Jean: Napóleon. pp.407-408.

¹⁹ ANDERLE Ádám: Spanyolország története. pp.101-102.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

működtek, de a körzetükben tevékenykedő felkelők megszervezésért és irányításáért is feleltek.²⁰ Megjegyzendő, hogy bár a Központi Junta alternatív kormányként kívánt működni, ennek feltételei a belső széthúzás és a francia hódítók tevékenysége miatt nem voltak adottak.

Az első gerillák által végrehajtott támadás 1808. június 6-án a katalóniai Bruch falu mellett történt, ahol a felkelők a francia szolgálatban álló nápolyi csapatokon ütöttek rajta.²¹ A spanyolok gerillaháborúja az 1808. július 19-i Bailén melletti spanyol győzelem után bontakozott ki országszerte, ugyanis ebben az ütközetben szertefoszlott a francia hadsereg legyőzhetetlenségének mítosza és ez komoly motivációt jelentett a szerveződő irreguláris csapatoknak.²² A felkelés támogatásáról ez év nyarán született döntés Londonban is, ahol Lord Castlereagh külügyminiszter javaslatára, Wellesley és Moore vezetésével brit csapat-erősítések küldéséről határoztak.²³ A Bailén-i vereség, valamint a brit csapatok megjelenésének és sikereinek hatására Napóleon úgy döntött, hogy saját maga zárja le a spanyolországi hadjáratot. 1808. november 5-én csatlakozott erőihez és december 4-én már Madridban volt.²⁴ A gyors hadjárat végére a reguláris spanyol hadsereg maradéka is megsemmisült és a brit erőket is kiszorították a spanyol területekről, de az irreguláris erőkkel a franciák nem boldogultak. Napóleon 1809. január 1-jén abban a hiszemben indult vissza Párizsba, hogy a spanyolok ellenállását megtörte, Spanyolországot pacifikálta és francia ellenőrzés alá vonta.²⁵ Ezzel szemben azonban országszerte fegyveres csoportok szerveződtek, akik a francia megszállást – Napóleon szavaival élve – „*spanyol fekély*” változtaták. Ezek csoportok spontán helyi szerveződések voltak, sikereik titka a meglepetés erejének kihasználása mellett a hely- és a helyiek ismeretében rejlett.

A kor szakírói²⁶ a felkelők számát több tízezerre becsülték akiknek irányítására, műveleteinek összehangolására a Központi Junta – VII. Ferdinánd király nevében – 1808. december 28-án szabályzatot adott ki.

²⁰ CHARTRAND, René: Spanish Guerrillas in the Peninsular War 1808-14. p.16.; LAQUEUR, Walter: Guerrilla Warfare: a Historical and Critical Study.p.31.; OMAN, Charles: A History of the Peninsular War. Vol. 1. p.349.; OMAN, Charles: A History of the Peninsular War. Vol. 2. p.21.

²¹ CHARTRAND, René: Spanish Guerrillas in the Peninsular War 1808-14. p.6.

²² Uo. p.5.; DUPUY, R. Ernest – DUPUY, Trevor N.: The Encyclopedia of Military History from 3500 B. C. to the present. p.753.

²³ ASPREY, Robert B.: War in the Shadows. The Guerrilla in History. Vol. 1. p.126.; BRITT III., Albert Sydney: The Wars of Napoleon. p.126.;

²⁴ DUPUY, R. Ernest – DUPUY, Trevor N.: The Encyclopedia of Military History from 3500 B. C. to the present. pp.753-754.; TULARD, Jean: Napóleon. pp.417-418.

²⁵ Uo. p.754.

²⁶ René Chartrand szerint 1811-re már annyi felkelő és felkelőcsoport harcolt a franciák ellen, hogy pontos számukat a Központi Junta sem ismerte. Az ekkor becsült létszám 30 000-35 000 fő volt, mely számadat több más szerzőnél is megjelent. Lásd CHARTRAND, René: Spanish Guerrillas in the Peninsular War 1808-14. p.17.; BECKETT, Ian F. W.: Modern Insurgencies and Counter-Insurgencies. Guerrillas and their Opponents since 1750. p.7.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

A GERILLACSPATOK SZABÁLYZATA

Az összesen 34 pontból álló rövid szabályzat a franciák ellen szervezett kisebb csapatok és osztagok számára állított fel regulákat.²⁷ A szabályzat fő célja egy milícia felállítása volt, melynek elemeit Partidának és Cuadrillának nevezték el. Fontos megjegyezni, hogy a VII. Ferdinánd nevében eljáró Központi Junta a felkelőcsoportok felett folyamatos ellenőrzést kívánt gyakorolni, mely mögött a politikai irányítás, illetve az irreguláris erők feletti reguláris kontroll szándékát vélelmezzük. Elmondható, hogy a szabályozás zöme az irreguláris csapatok regularizálását kívánta előmozdítani, mely általánosnak mondható tünet volt a kor hadügyében.²⁸

Az első pontok rögzítik az elképzelt létszámot, a gyalogság és a lovasság arányát, melyből kitűnik, hogy az utóbbi fegyvernemnek komolyabb szerepet szántak a franciák elleni harcban.²⁹ Az V. ponttól kezdődően az irreguláris erők regularizálására való törekvés dominál, hiszen a hierarchia, a fizetés és az ellátmány szabályozása a korabeli hadseregekben érvényben levő szabályokhoz hasonlított. Ezt erősíti a XIII. pont is, melyben rögzítik, hogy az alá-fölé rendeltségi viszonyban a spanyol haderő szabályai szerint kell eljárni, bár a következő pont a fegyverek és egyenruha tekintetében szabad kezet ad a parancsnoknak.

A konkrét feladatok meghatározása csupán két pontban történik meg: a XXII. és XXIII. részben az irreguláris erők indirekt alkalmazását részletezik, ahol fő célként az ellenség zaklatása és kifárasztása jelenik meg. Amint azt korábbi tanulmányunkban rögzítettük, a kor politikai és katonai vezetői tartottak a felkelők feletti kontroll elvesztésétől, nehogy azok ellenük forduljanak.³⁰ Ez a félelem a szövegben is érezhető (ld. XXIV., XXV. és XXVI. pontok), hiszen az irreguláris csapatok számára kötelező együttműködést írtak elő a reguláris hadsereg egységeivel, sőt bizonyos fokig a felkelők feletti irányítást is hivatásos katonákra bízta. A XXIX. pont amnesztiát kínált azoknak a csempészeknek, akik hajlandók voltak a franciák ellen fordulni. Véleményünk szerint a kontinentális zárlat kijátszásában aktívan részvevő személyek bevonása is a felkelés indirekt eszközzrendszerét erősítette, hiszen tulajdonképpen ez is a megszállók kifárasztását célozta. A Cuadrillák megszervezésének alapelvei a Partidákhoz hasonlóak, csupán a kiegészítés bázisa különböztette meg azokat egymástól. Az utolsó pont a csapatok mindegyikére vonatkozik, melyben a Központi Junta ismét megerősítette a felkelők feletti álló politikai és reguláris katonai kontrollt.

A fordításért köszönet illeti Forgács-Sándor Barbarát, a fordítás pontosításához nyújtott nyelvi és szakmai segítségért Zoltán Mártát, Csikány Tamást és Szem Gézát.

²⁷ Chartrand tévesen 24 pontot ír, ld. CHARTRAND, René: Spanish Guerrillas in the Peninsular War 1808-14. p.15.

²⁸ FORGÁCS Balázs: A néppel az uralkodóért. Az első gerillaelméletek. p.30., 40., 44.,

²⁹ Ez a jelenség már a 18. században, a kisháborúk elméletéről íródott művekben előfordult. Lásd JENEY Lajos Mihály: A portyázó, avagy a kisháború sikerrel való megvívásának mestersége korunk génusza szerint.

³⁰ Uo. p.55.

***Szabályzat, mely Ő Királyi Felsége, VII. Ferdinánd és az ő Királyi nevében a Királyság Kormányja Legfelsőbb Központi Juntájának utasítására adatott ki.*³¹**

Spanyolország bővelkedik kivételes értékekkel megáldott egyénekből, kik – kihasználván a helyismeret által számukra nyújtott nagy előnyöket és az egész nemzet engesztelhetetlen gyűlöletét a zsarnokkal szemben, ki a leggonoszabb eszközökkel próbálja őt leigázni – képesek félelmet és megdöbbenést kelteni az *[ellenség]* csapataiban.

Megkönnyítendő e nemes cél elérését, és biztosítván számukra a tisztességes megélhetés lehetőségét a hadizsákmányból, valamint, hogy örök hírnevet adó hősiességek nyomán neveik megörökíthetessenek, Őfelsége méltóztatik létrehozni egy újfajta milíciát Partidas és Cuadrillas³² elnevezéssel, az alábbi szabályok szerint:

I.

Minden Partida hozzávetőleg ötven lovasból és ugyanennyi gyalogosból fog állni, akik szükség esetén felülnek a lovasok mögé.

II.

A lovaknak alkalmasnak kell lenniük azon szolgálatra, melyre szánják őket, még az esetben is, ha a természetük vagy egyéb hibák miatt nem felelnének meg a hadsereg lovassága számára.

III.

Mindannak, ki saját lovával jelentkezik szolgálatra a Partidában anélkül, hogy kérné az ellenértékét, másikkal fogják pótolni minden oly esetben, mikor azt fegyveres összeütközésben, vagy annak folyományaképpen veszíté el.

IV.

Annak, ki elkéri a ló értékét, mellyel szolgálatra jelentkezik, kifizetik azt, így az a király tulajdonává válik, és másik adatik neki szolgálatra a Királyi Kincstárból minden olyan esetben, amikor azt harci cselekmény során vagy önhibáján kívül betegség vagy egyéb baleset miatt veszíté el.

V.

Minden Partidának léssen egy előjárója parancsnoki címmel, egy helyettese, valamint két lovas és három gyalogos beosztottja.

³¹ RODRIGUEZ-SOLIS, E.: Los guerrilleros de 1808. Historia popular de la Guerra de la Independencia. pp.273-277.

³² Partida és Cuadrilla jelentése: osztag, csapat, csoport

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

VI.

A parancsnok természetesen megkapja majd a lovasság alhadnagya (zászlós)³³ rendfokozatot napi 15 réal³⁴ fizetéssel, szalma és árpa ellátmány nélkül.

VII.

A parancsnok helyettese természetesen törzsőrmesteri³⁵ rendfokozatot és fizetésként 13 reált kap, szintén szalma és árpa ellátmány nélkül.

VIII.

A két lovas alárendelt közül az egyik főőrmester³⁶ lesz napi 12 réal, a másik pedig tizedes³⁷, 11 réal fizetéssel, mindkettő szalma és árpa ellátmány nélkül.

IX.

A gyalogos alárendeltek a következők: egy főőrmester napi 9 réal, egy szakaszvezető³⁸ 8 és annak helyettese³⁹ 7 réal fizetéssel.

X.

A parancsnokság tekintetében, a rendfokozatok közötti azonosság esetén a lovasok előrébb valók a gyalogosoknál.

XI.

A lovas katona napi 10 reált fog keresni szalma és árpa ellátmány nélkül, a gyalogos pedig len hatot, és ebből a fizetésből kell – a fegyvereket és a lőszert leszámítva – minden szükségletüket fedezniök.

XII.

Amennyiben szalma, árpa, kenyér vagy szárított zöldség ellátmányra szorulnak, mert azt nem lehet szabadon megvásárolni az országban, azok a hadsereg készletéből a lehető legalacsonyabb áron biztosítandók számukra. Ezekért vagy készpénzben fizetni, vagy nyugtát adni kötelesek, melynek értéke a járandóságukból levonatik.

³³ Az eredeti szövegben : „alférez”

³⁴ A korabeli Spanyol Királyság fizetőeszköze.

³⁵ Az eredeti szövegben: „sargento primero”

³⁶ Az eredeti szövegben: „sargento segundo”

³⁷ Az eredeti szövegben: „cabo”

³⁸ Az eredeti szövegben: „cabo primero”

³⁹ Az eredeti szövegben: „cabo segundo” (kb. szakaszvezető-helyettes)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

XIII.

A különböző osztályok függelmi viszonyai tekintetében ugyanazokat a szabályokat fogják alkalmazni mint a hadseregben, a mulasztásokat és bünteteket pedig a Királyi Rendeletek szerint büntetik majd.

XIV.

Az alkalmazott fegyvereket minden parancsnok maga választja ki, s ugyanez értendő a lószerszámokra. Ami a ruházatot illeti, mindenki azt viseli, amije van, legalábbis egyelőre.

XV.

Az általuk legyőzött vagy foglyul ejtett ellenségtől szerzett minden hadizsákmány őket illesse, úgy mint pénz, értéktárgyak és a rajtuk talált ruhák, vagy melyek csomagokból, málhából szednek ki. A zsákmányt fizetségük arányában osszák szét egymás között, s ebbe mindaddig nem avatkozik be senki, amíg az érdekelt felek egyike sem tesz megalapozott panaszt az elosztás igazságtalansága ellen.

XVI.

Ami a zsákmányul ejtett fegyvereket, lovakat, lőszert, élelmet, szekereket és hátraslovakat illeti, azok a Királyi Kincstár által vétetnek birtokba az intendáns,⁴⁰ vagy komisszár⁴¹ útján, kizárólag 600 reált fizetvén minden szolgálati lóért fegyverrel és lószerszámmal, és ugyanennyit – a nem kisebb értéket képviselő – szekérért vagy hátaslóért, minden másért pedig a valós árát.

XVII.

Ha az ellenségtől zsákmányolt értéktárgyak spanyoloké voltak, azok visszaadtnak a tulajdonosuknak, megtérítvén az értékük egynegyed részét a zsákmányt szerzőszámára. A prédának azonban nem képezik részét az olyan bútorok, értéktárgyak és egyébek, melyeket a Partidák az általuk felszabadított falvakban találnak, és azok az ott lakók tulajdonát képezik.

XVIII.

Ha jelentős zsákmányra sikerül szert tenniök, egyharmad részét betehetik a Partida közös vagyonába, és kifizethetnek egy tetszés szerinti saját egyenruhát.

---

⁴⁰ Az eredeti szövegben: „*intendente*” (gazdasági tiszt)

⁴¹ Az eredeti szövegben: „*comisario*” (biztos)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

XIX.

A parancsnokok és beosztottak kiemelkedő vállalkozásai és említésre méltó cselekedetei a soron következő rendfokozati osztályba történő előléptetéssel, vagy az érdemükkel arányos, egyéb előnyökkel fogják jutalmazni, s ugyanez vonatkozik a katonákra is.

XX.

Azokat, kik a szolgálat során megrokkannak, járadékot biztosító állásba, vagy más beosztásba fogják helyezni, a körülmények figyelembevételével.

XXI.

A Partidákban nem szolgálhatnak a besorozottak, illetve a kisorsoltak.⁴²

XXII.

A partidariok⁴³ feladata leszen az ellenség csapatainak elfogása, portyázásainak visszatartása, annak megakadályozása, hogy betörjenek falvakba és kifosszák azokat, onnan élelmiszert rekviráljanak, valamint, hogy megszabott helyekről lövöldözéssel zavarják meg az ellenség vonulását.

XXIII.

Amikor szükséges, két, három vagy több Partida egyesítetik, hogy megakadályozzák, vagy legalább megzavarják az ellenség kényes helyeken történő átvonulását, és útközben elfogják szállítmányait, vagy zavarják őt – főleg éjszakai – színlelt támadásokkal, hogy meg ne nyugodhassék.

XXIV.

A szervezatlenség elkerülése, valamint az ellenség elleni műveletek sikeresebb végrehajtása érdekében a Partidákat beosztatnak a hadseregek hadosztályaiba, azok tábormokainak alárendeltségébe.

XXV.

A tábormok kinevez egy megfelelő rendfokozattal és igazolt képességgel rendelkező előljárót egy helyettessel, kinek feladata a hadosztályához beosztott Partidák vezetése, azok tagjai pedig elfogadják az előljáró parancsait és jelentést tesznek neki működésükről.

⁴² Sorshúzás útján katonai szolgálatra kötelezett.

⁴³ A Partida tagjai.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

XXVI.

Az előljárók hagyják, hogy a partidariok a lehető legnagyobb szabadsággal tevékenykedjenek, és biztosítani fogják számukra a műveleteik sikeres végrehajtásához szükséges segítséget.

XXVII.

Ez nem áll ellentétben azzal, hogy két vagy több partidario összehangolja egymás között az akcióit vagy közösen cselekedjék minden olyan esetben, amikor ez célszerűnek tűnik a nagyobb siker érdekében, akár önállóan boldogulván, akár az idősebb, vagy alkalmasabb, vagy a tábornok által kinevezett előljáró vezetésével.

XXVIII.

Szükséges esetben a Partidák parancsnokai kijelölhetnek egy 15-20 főből álló szakaszt, az egyik beosztott vezetésével, hogy megfigyeljék az ellenséget, vagy önállóan tevékenykedjenek.

XXIX.

Mivel számos kiváló értékkel és bátorsággal rendelkező egyén – olyan cél híján, melyben becsületesen kifejthetné természet adta katonai talentumát – csempészsésre adta volt a fejét, súlyos károkat okozván ezzel a Királyi Kincstárnak; hogy biztosítsuk számukra a dicsőséges és az állam számára nagyon hasznos karriert – mit a jelenlegi körülmények nyújtanak – felmentést kapnak, azért, hogy egy másik fajta Partidában, mely Cuadrillának léssen nevezve, a következő négy cikkben megállapított feltételek szerint alkalmazván legyenek:

XXX.

Valamennyi tengeri vagy szárazföldi csempésznek, ki nyolc napos határidőn belül valamely Cuadrillában történő szolgálatra jelentkezik bármely hadbíró, bírósági vezető vagy a hadsereg parancsnoka előtt, megbocsáttatik a Királyt Illető Jövedelem ellen elkövetett bűncselekménye; és ha lóval és fegyverrel jelentkezik, mindkettő megfizettetik néki azok pontos értékén.

XXXI.

[A csempésznek] Ha van eladható csempészáruja, bármilyen fajta légyen is az, átvétetik és oly árat fizetnek érte, mely mérsékelt haszonnal jár.

XXXII.

Az egykori csempészekből álló Cuadrillák ugyanazon szabályok szerint szerveztetnek meg, mint a Partidák és tagjaiknak ugyanakkora fizetések és juttatások járnak majd; a különbség az, hogy a parancsnok Cuadrilleronak neveztetik, alárendeltje léssen egy he-

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

lyettes Cuadrillero, valamint a Cuadrilla tisztesei, valamennyien katonai rendfokozat nélkül, hacsak nemegy jelentős cselekedettel arra érdemessé válnak.

XXXIII.

Az első Cuadrilleronak napi 15 réal; a helyettesének 13; az első lovas tisztnek 12; az ő helyettesének 11; a lovas katonának 10; az első gyalogos tisztnek 9; az ő első helyettesének 8; a másíknak 7; a gyalogos katonáknak pedig 6 réal fizetés jár majd.

XXXIV.

Az általános szabályként megfogalmazottal nem áll ellentétben az, hogy kivételesen felállhatnak kizárólag lovasokból, és kizárólag gyalogságból álló Partidák és Cuadrillák.

Mindaz, ki a megállapított szabályoknak megfelelően katonának állnék, és belépne a Cuadrillákba, természetesen jelentkezni fog a kerületéhez tartozó Tartományi Juntánál, vagy a tartomány főparancsnokánál, és a területen állomásozó hadsereg főparancsnoka előtt is, felvételre, beosztásra és szolgálatra.

És miután ellenőriztetett minden Partida és Cuadrilla megalakítása, az illetékes intendants által kiutaltatnak számukra a megállapított bérek, havonta, a komisszár vagy annak hiányában a törvényszolga előzetes szemléje után, a Rendelet szerint.

1808. december 28., Királyi Palota, Alcázar, Sevilla

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. ANDERLE Ádám: Spanyolország története. (Bp.): Pannonica, 1999. ISBN: 9638469915
2. ASPREY, Robert B.: War in the Shadows. The Guerrilla in History. Vol. 1. Garden City (NY): Doubleday & Co., 1975. ISBN 0385034709
3. BAKOS Csaba Attila: Clausewitz „újrátöltve". In: *Hadtudomány*, 2015., 1-2. szám, pp.99-104.
4. BECKETT, Ian F.: Encyclopedia of Guerrilla Warfare. New York (NY): Checkmark Books, 2001. ISBN 0 8160 4601 8
5. BECKETT, Ian F. W.: Modern Insurgencies and Counter-Insurgencies. Guerrillas and their Opponents since 1750. London – New York: Routledge, 2004. ISBN 0415239346
6. BÉKÉS Márton: A gerilla-hadviselésről. In: *Kommentár*, 2016., 4. szám, pp.3-32.
7. BERTRAND, Louis: Spanyolország története. (Bp.): Athenaeum, (1936.)
8. BRITT III., Albert Sydney: The Wars of Napoleon. West Point (NY): United States Military Academy, 1979.
9. CARR, Raymond: Spain 1808-1939. Oxford: Clarendon Press, 1966.
10. CLAUSEWITZ, Carl von: A háborúról. Bp.: Zrínyi Kiadó, 2013., ISBN 978 963 327 599 3
11. CHARTRAND, René: Spanish Guerrillas in the Peninsular War 1808-14. Botley: Osprey Publishing Ltd., 2004. ISBN 1-84176-629-1

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

12. DUPUY, R. Ernest – DUPUY, Trevor N.: The Encyclopedia of Military History from 3500 B. C. to the present. 2. rev. ed. New York, N. Y. [etc.] : Harper a. Row, 1986.
13. FORGÁCS Balázs – SZEM Géza: A partizánság Magna Chartája. In: *Társadalom és Honvédelem*, 2015., 3. szám, pp.19-39.
14. FORGÁCS Balázs: A néppel az uralkodóért. Az első gerillaelméletek. In: *Felderítő Szemle*, 2016., 1. szám, pp.21-57.
15. JENEY Lajos Mihály: A portyázó, avagy a kisháború sikerrel való megvívásának mestersége korunk géniusza szerint. Bp.: Magvető, 1986., ISBN 9631408744
16. JOBBÁGY Zoltán: Clausewitz és a kaméleon színe: Az aszimmetrikus hadviselés. In: *Hadtudomány*, 2015., E-szám, pp.4-13.
17. JOMINI, Antoine Henri: A hadművészet meghatározása. In: GOTTREICH László et al. (szerk.): *A hadművészet középkori és újkori klasszikusai*. Bp.: Zrínyi Katonai Kiadó, 1974., pp. 568-622.
18. LAQUEUR, Walter: *Guerrilla Warfare: a Historical and Critical Study*. New Brunswick (NJ): Transaction Publishers, 2004. ISBN 0-7658-0406-9
19. LIDDELL HART, B. H.: *Stratégia*. Bp.: Európa Könyvkiadó, 2002. ISBN 963 07 7243 4
20. OMAN, Charles: *A History of the Peninsular War*. Vol. 1. Oxford: Clarendon Press, 1902.
21. OMAN, Charles: *A History of the Peninsular War*. Vol. 2. Oxford: Clarendon Press, 1903.
22. PIEHLER, G. Kurt (ed.): *Encyclopedia of Military Science*. Vol. 2. London: Sage Publications Ltd., 2013. ISBN 978 1 4129 6933 8
23. RODRIGUEZ-SOLIS, E.: *Los guerrilleros de 1808. Historia popular de la Guerra de la Independencia*. Tomo Primero. Barcelona: La Enciclopedia Democrática, 1895.
24. SCHMITT, Carl: A partizán elmélete. In: Uő.: *A politikai fogalma*. Bp.: Osiris – Pallas Stúdió – Attraktor, 2002., pp.103-173.
25. TUCKER, Spencer C. (ed.): *Encyclopedia of Insurgency and Counterinsurgency. A New Era of Modern Warfare*. Santa Barbara (CA): ABC-CLIO, LLC, 2013. ISBN 978 1 61069 279 3
26. TULARD, Jean: *Napóleon*. Bp.: Osiris Kiadó, 1997. ISBN 963 379 191 X